

İŞÇİNİN SESİ

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ 4. PROGRAM TASLAĞI TARTIŞMASI

“Tüm yerli ve yabancı tekeller bir sıra içinde devletleştirilecektir” yerine, “Tüm yerli ve yabancı tekeller devletleştirilecektir” diyelim.

S. Y., İngiltere

Bu bölüme şu madde de eklenmeli: “Dış borçlar için hemen, tek taraflı, sürekli moratoryum ilan edilecektir.”

C., Fransa

“Tüm haberleşme ve ulaşım devletin elinde merkezileştirilecektir” sözü tüm ulaşım devletleştirilecekmiş gibi bir anlam veriyor. Bence tüm ulaşım konusunda “tüm ulaşım merkezi bir kontrole bağlanacak ve adım adım devletleştirilecektir” dense daha iyi olur.

A.S., İngiltere

“Herkes için çalışma zorunluluğu konacaktır.”

“Burjuvazi çalışma zorunluluğunu açıklıkla koymuş. Bizde nasıl olacak? Herkesin kendi dalında iş gösterilebilecek mi?”

S.Ö., İngiltere

“Sağlık durumu elverişsiz ve emekliler dışında herkese çalışma zorunluluğu” olarak değiştirilmelidir.

S.B., Almanya

Bu maddede herkese iş olanağı yaratılacağı belirtilirse daha iyi olabilir. Programın bütünü bunu açıklıyor ama tekrar belirtmekte yarar olacağı kanısındayım.

C.C., Hollanda

“Zaman içinde nüfusun ülke içinde daha dengeli bir dağılımı sağlanacaktır”

maddesi Genel Ekonomik Önlemler başlığı altında verildiği için nüfusun ülke içinde ekonomik olmayan önlemlerle, iradi-yönetimsel bir dağılımı amaçlamadığı açıktır. Zaten “zaman içinde” diyerek bu anlatılmak isteniyor. Kastedilen üretici güçlerin gelişmesini daha da hızlandıracak dengeli nüfus dağılımıdır. Yine de şöyle bir ifadenin amacı daha iyi anlatacağımı düşünüyorum: “Üretici güçlerin gelişmesinin istemlerine uyarlı olarak, zaman içinde nüfusun ülke içinde daha dengeli bir dağılımını sağlayacak bir yatırımlar siyaseti izlenecektir.”

Önerimdeki “üretici güçler” ifadesinin fazlaca akademik olduğu düşünülebilir. Bu ifade yerine “Toplumsal gelişmenin istemlerine uyarlı olarak...” diye de yazılabilir.

K.U., İngiltere

“Çekle ödeme yaygınlaştırılacak, özellikle varlıklılar için yasal zorunluluk durumuna getirilecektir.” Bu madde, İDHD programının mantığını veren en parlak maddelerden biridir. Yalnızca kadrolar açısından, sözcüsü oldukları sınıfın yaşam koşullarını derinden kavramaları ve sahip oldukları propaganda olanaklarının enginliğini görmeleri açısından şöyle öneriyorum: “İşçi ücretleri dışındaki ödemelerde çek kullanımı yaygınlaştırılacak, özellikle varlıklılar için yasal zorunluluk durumuna getirilecektir.”

Görüldüğü gibi, işçi ücretlerinin nakit olarak ödeneceğinin özel olarak belirtilmesi, komünistlerin işçi sınıfının vazgeçilmez haklarına hiçbir zaman dokunmayacaklarına ilişkin siyasal mesajını titizlikle koruyup güçlendiriyor. Sınıfın güvenini artırıyor.

R., İngiltere

“Küçük üreticinin mallarının pazarlanması devlet tarafından güvence altına alınacak” maddesini ekleyelim.

S.Y., İngiltere

Önlemlerin maddeler halinde sıralanması ister istemez bir önem sırasına işaret eder. Bu sıralamada gözetilmesi gereken hususlar şunlar olmalıdır. Devlet tekeli kapitalizminin, finans-kapitalin en üstün organizasyonlarından, işleyişlerinden aşağı doğru; sanayi proletaryasının, işçi sınıfının günlük yaşamında doğrudan temasta olduğu sorunlardan öteki sınıf ve katmanların sorunlarına doğru. Bu anlayışla bu bölüm altındaki maddelerin şu sırayla yer almasını öneriyorum: Md 5, Md 6, Md 7, Md 9, Md 1, Md 14, Md 15, Md 16, Md 8, Md 11, Md 2, Md 10, Md 4, Md 13, Md 18, Md 3, Md 17, Md 12, Md 19.

K.V., İngiltere

4.9. Demokrasi savaşının ve ileri demokratik halk devrimi programının mantığı

“Ancak gerici sınıf izin vermezse işçi sınıfı başka türlü yapmaya, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti bir anda yok etmeye de hazır olacaktır.” Bu ifadenin değiştirilmesi yerinde olur. Paragrafa yanlış bir anlam kazandırıyor. Bu paragraf yanlış yoruma çok açık. Sosyalist devrim yerine, sosyalizme açılacak, devrimci dönüşümleri gerçekleştirecek İDHD’yi önermemizin nedeni bu paragrafta burjuvaziye bağlanmış. Başta devrim için küçük burjuvazinin katkısına, desteğine ihtiyaç olduğunu belirterek İDHD hedefini koyuyoruz. Sonra işçi sınıfının başka türlü de yapabileceğini de koymakla önceki fikri zayıflatıyoruz. Neden daha “ileri”sini yapabilecekken böyle bir taktik izliyoruz. Burayı çok net koymak gerekli. Yoksa menşeviklerle aramızdaki farklılık da iyi görülmeli.

C.T., Hollanda

5. Sosyalist toplum ve sosyalist devlet

5.1. Sosyalizm: komünizme dönüşüm dönemi

“Bundan dolayı, komünizm ilk aşamada burjuva hukukun dar çevreni korur” derken, komünizm sözünü sosyalizm olarak değiştirelim. Yoksa karışıklık yaratıyor. Sosyalist devrim yerine zaman zaman komünist devrim denmesi olumlu. Ama, sosyalizm kapitalizmden komünizme geçişin bir alt aşamasıdır dedikten sonra sosyalizm ve komünizm sözlerini birbirinin yerine kullanmak doğru olmuyor. Sosyalizm sözünü, ne anlama geldiğinin bilincinde olarak kullanmanın bir zararı yok. Tersine gerekli.

A.S., İngiltere

“Devlet mülkiyetinin kapitalist karakterini...” diye başlayan cümleden sonra şöyle bir cümle eklenebilir: Ama o zaman bu anlamda “mülkiyet” de kalmayacaktır.

I.D., İngiltere

“Proletarya diktatörlüğü işçi sınıfının kendi devletini kurmasından komünizme dek uzanan süreyi kapsar” cümlesinde “komünizmin üst aşamasına” diyelim.

M.V., İngiltere

“Tek ülkede komünizm olmaz” saptamamız, komünizmin ilk aşaması olan sosyalizmin tek tek ülkelerde olabilmesiyle ters düşmez. Bu fikri açmamız gerekiyor mu?”

Y.H., İngiltere

5.2. Sosyalist demokrasi

İster burjuva, ister proleter devlet olsun her iki devletin de özü diktatörlüktür. Yani kapitalist devletin de sosyalist devletin de özü diktatörlüktür. İki devletin arasındaki fark öze değil içeriktedir. İçerik değişince biçim de değişir. Çünkü biçim içeriğe bağlıdır. Öze değil.

“Aynı özlü devlet çok farklı biçimlerde örgütlenebileceği için...” cümlesindeki aynı özlü devlet ne demektir?”

Tüm devletlerin özü aynıdır. Değişik olan içeriktir. *Sosyalist devlet halkın çoğunluğunu temsil eden bir içeriğe sahiptir.* Kapitalist devletin ise azınlığın çıkarını temsil eden bir içeriği vardır. Her iki devletin biçimleri içeriğe bağlı olarak değişiktir.

Aynı şekilde iki kapitalist devleti düşündüğümüzde ikisinin de özü diktatörlüktür. Örneklersek, eğer biçim öze bağlı olsa, Türkiye ile F.Almanya arasında fark yok demek gerekir. Oysa bugün Türkiye’de faşizm, F. Almanya’da burjuva demokrasisi var. İçerik değişik olduğu için biçimler değişiyor. Polonya ile Sovyetler Birliği’ni de düşündüğümüzde de aynı sonuca varırız. Her iki devletin de özü çoğunluğun çıkarını temsil eden diktatörlüktür. Ama biçimleri değişiktir.

B. Almanya

Bürokrasinin uzmanlık dalı olmasına karşı memurların seçilmesi yetmiyor mu? 10 yıllık işçi 2 yıl da memurluk yapıp yeniden işçiliğe dönerse ne olur?”

F.I., İngiltere

6. Komünist partisi

Bu bölüm programda gerekli mi bilemiyorum. Gerekliyse, “partinin ne yapacağını açıklayan belgeye, bunları yapacak partinin nasıl bir parti olduğunu katmakta yarar vardır” diye bir fikir eklenebilir.

F.I., İngiltere

İlk kez bugün tam anlamıyla tek bir bütünün parçası olarak dünya işçi sınıfı ortaya çıkmışsa, bu nesnel durumun dünya partisi için bir çağrıyı, gerektirdiği anlatılırsa iyi olur. Ayrıca komünistlerin, proletaryanın vatani yoktur fikri eklensin.

B.T., İngiltere

Sovyetler Birliği’nin dünyada oynadığı rolü dünya devrimi açısından ele aldığımızı belirttiğimize göre, proletarya enternasyonalizminin ana ölçütünün sadece dünya devrimine karşı tutum olduğunu söylesek yeterlidir.

L., İngiltere

TKP işçi sınıfının yalnızca ideolojik-

siyasal öncüsü değil, *sınıfın* partisidir, onu örgütler, diye anlatalım.

Hollanda Parti Örgütü

Türkiye Komünist Partisi emekçilerin gerçek çıkarlarının savunucusudur, başlığı çıksın. Araya nokta ve ara konsun. Zaten iki cümleden biri bu başlığın aynısı. Tekrar çok göze batıyor.

I.D., İngiltere

“Yığınları şiddet yoluyla devrim görüşleriyle yoğurmak gerekliliği, Marksizm teorisinin kökünde yatar” cümlesinde “şiddet yoluyla” sözlerinin anlamı açık değil.

Ö.K., İngiltere

“Şiddet yoluyla devrim”in altını çizsek iyi olur. Yığınlara şiddet uygulayarak onları devrim görüşüyle yoğurmak anlamı çıkabiliyor. Ayrıca altının çizilmesi bizi birçok oportünist akımdan ayıracaktır.

Y.H., İngiltere

Kalıcı kadrolar bölümü bence gereksiz. Yanlış demiyorum ama bunu belirtmenin amacını anlayamıyorum. Kalıcı kadrolar elbette uzun dönemde belli olur. Buna hiçkimse karşı çıkmaz. Ancak örgüt içinde evlat, üvey evlat izlenimi bırakabilen böyle birşeyi yazılı hale getirmek yararlı değil zararlı olur görüşündeyim. Kaldı ki kalıcılığın ya da gidiciliğin sonsuza dek ne garantisi ne de ölçüsü olabilir.

Bu, tarihte hep böyle olmuştur. MK’larda politbüroardan insanlar ayrılıyor. Bu insanlar ayrılıncaya kadar kalıcı değiller miydi? Veya diyelim ki bir kişi partiye üye oldu, dört beş yıl (süresi var mı bilmiyorum) her görevi yaptı. İyi bir komünist oldu. Bu insan kalıcı kadro listesine mi girmeli? Bu, eşyanın tabiatına aykırı birşey gibi geliyor bana.

H.H., Almanya

Programın sonunun tansiyonu daha yüksek, daha genel bir paragrafta bitmesini öneriyoruz.

Hollanda Parti Örgütü

Tartışma örgütümüzü ilerletiyor

Yoldaşlar, Program tartışmalarımız Kasım ayı başından beri sürüyor. Nesnel zorluklardan ötürü tartışmaları sanırım Şubat sonunda bitirmiş olacağız. Nesnel zorluklarımız şunlar: Toplantı yapılan yerin güvenliği, toplantı yapılan yerin psikolojik etkisi (gürültü ya da çevrenin dikkatini çekmeme çabası, vb.), bunların yanında bazı yoldaşların okuma olanağı bulamaması (uzun iş saatleri, vb.) Tüm bu olumsuzluklara rağmen program tartışmasına katılma görevimizi çoş-

kuyla sürdürüyoruz.

İçinde bulunduğumuz nesnel olumsuzluklar olmasa inanıyorum bu tartışma en baştan en sona hepimize büyük adımlar atıracaktı. Eksikliğiyle becerebilmek bile bizlere ilerleme getiriyor.

Herkes önce programın tümünü okudu. Tümü üzerinde görüşme açtık. Birçok yoldaşın dikkatini köylülük bölümü olmayışı çekmiş. Tabii Yürük-oğlu yoldaşın 63. *Yıldönümü* konuşmasını hatırlasalardı bu soruyu yöneltmiş olacaktı. İlk okumanın ardından

her bölümle ilgili sorular çıkarıldı. Bölümlerle ilgili yazılı yanıt istendi. Yanıtlar incelendi. Tüm sorular ya ikili ya da organ olarak tartışıldı. Eksik yanıtlar üzerinde daha ayrıntılı açıklamalar yapıldı. Böylece daha iyi bir duruma geliyoruz. Yine zaman zaman tartışmanın heyecanına kendimizi kaptıp bazı işleri sonraya bıraktığımız da oluyor. Örneğin yığın çalışması. Tabii yeniden uyarılar, eleştiriler, özeleştiriler. Ve hep birlikte kavgayı her yönüyle ileriye doğru itiyoruz.

D.İ. İzmir

Toprakta mülkiyet biçimleri üstüne

“Genel ekonomik önlemler” bölümünde toprak mülkiyeti ve düzenlemesine ilişkin madde bence bu bölümde en sorunlu maddedir. Bu konuda hênüz bütünsel bir anlayışa varamadım. Bu yüzden maddenin tümü için somut bir formülasyon önerim yok. Ama bana tutarsız gibi gelen bazı noktaları sıralayayım:

Maddenin “tüm topraklar üzerinde özel mülkiyet kaldırılacaktır” hükmündeki kesinlik, “geri kalan topraklar, tarım emekçisine gereksinimi oranında dağıtılacaktır” deyişindeki belirsizlikle buluyor.

Salt mantıkla bakıldığında, dağıtılan topraklarda özünde özel mülkiyet olacağına göre (en azından bunun böyle olmayacağı belirtilmediği için) baştaki hükümlerle çeliştiği akla geliyor.

Aynı eleştirici mantıkla bakmayı sürdürürsek, cümlelerin bütününe, küçük toprakların özel mülkiyetini ihmal etme, özel mülkiyeti yalnızca büyük kapitalist çiftliklere atfetme gibi bir mahsuru da barındırdığı görülmüyor.

Bu belirsizliklerin bir sonucu olarak, toprakta özel mülkiyetin akibeti seçilmiyor. Oysa taslakta kooperatifler üzerine anlatılan ve sözü edilen “küçük üreticiler” toprakta özel mülkiyete işaret ediyor. Sosyalist kuruculuk çerçevesi içinde “tekeller dışında kalan özel işletmeler uzun bir sürede ve tedricen devletleştirilecek” diye anlatılanlar, endüstride özel işletme olursa tarımda hayda hayda küçük özel mülkiyet olur fikrini uyandırıyor. Sonra, “kollektifleş-

tirme hareketi özellikle yavaş ve gönüllü yürütülecektir” fikri sosyalist kuruculukta toprakta küçük özel mülkiyetin varlığını öngörüyor.

Türkiye devriminin içinden geçeceği özgüllükleri sezebildiğim kadarıyla, devrimin “toprak dağıtımı” gibi bir ödüne başvurmasının yerinde olacağını düşünüyorum. Ancak, dağıtılan toprakların özel mülkiyet olarak tescili gerekmez. Çünkü bunlar kapitalistlerin mülksüzleştirilmesiyle elde edilmiştir. Bu mantığın doğal uzantısıyla, bu toprakların devlet mülkiyetinde olması gerekir. Sonra, toprak dağıtımından yararlanan tarım emekçisinin zaten daha önceden özel mülkiyeti yoktur ya da çok azdır. Eski düzende sahip olmadıkları birşeyi yeni düzende onlara vermek geride dönüşün *yığımsal* tabanını istemeden güçlendirebilir. Bu yüzden, dağıtılan toprakların yalnızca *işleme hakkı* verilmesi, mülkiyeti devlette kalmalıdır. Bu aynı zamanda gönüllü-tedrici kollektivizasyonu destekleyecek, kolaylaştırarak bir yasal düzenlemedir.

Sonra, dağıtımı yalnızca tarım emekçilerine sınırlamamalı. Devrim sırasında doğrudan kollektifleştirme hareketleri de fişkirabilir. Bu olanağı gözönüne alarak, “topraklar tarım kollektiflerine, tarım emekçilerine gereksinimleri oranında dağıtılacaktır” demek daha uzak görüşlülük olur.

Söylediklerimden ortaya çıkan ve bu maddenin yeniden yazılışında dikkate alınmasını önerdiğim tabloyu özetleyeyim.

Devrimden sonra sosyalist kuruculuk döneminde tarımda şu mülkiyet biçimlerinin yanyana yaşayacağını sanıyorum:

1. Devlet mülkiyetindeki tarım işletmeleri. Bunlar, halen devletin elinde olan tarım işletmeleri ve kapitalizmin sosyalizm için yeterince hazırladığı özel tarım işletmeleridir. (İlle de büyük topraklar, işletmeler demek uygun değildir. İşletmenin, toprağın birimi küçük olabilir ama sosyalizm için yeterince hazırlanmış bir üretim araçları yığını temsil edebilir. Yığınların bilincini, hareketliliğini katmazsak, bu kategoriye ayırmada bakılacak yer, devlet mülkiyeti altında eskisinden yüksek ya da en azından eskisine eşit bir üretim düzeyinin tutturulup tutturulamayacağıdır.)

2. Birinci kategoriye girmeyen topraklardaki mülkiyet biçimleri.

a) özel toprak mülkiyeti

b) dağıtılan topraklar: i. işleme hakkını tasarruf eden bireysel mülkler, ii. işleme hakkını tasarruf eden tarım kollektifleri.

İkinci kategoride aşağı yukarı üç ayrı mülkiyet biçimi seçiliyor. Yaşam çok daha renkli biçimler getirebilir. Örneğin bu üç biçimin çeşitli birleşimlerinden çıkabilecek kollektif mülkiyet biçimleri çok olasıdır.

Akılda tutulması gereken son bir nokta da, tarımda doğabilecek bu yapının, sosyalizme gidışı destekleyecek bir biçimde ustaca hazırlanmış bir miras yasası ve başka hukuksal düzenlemelerle iteklenmesi gerektiğidir.

R.A., İngiltere

Kadın sorununun çözümü kömünizmi çağırıyor

Değerli V. Dursun Yoldaş, 11 Kasım'da göndermem gereken metni ancak bugün bitirebildim. Kafamda henüz açık olmayan noktalar vardı. Daha doğrusu programda bazı görüşlerin yer alması gerekir mi diye bir türlü karar veremiyordum.

Bu bölümde senin izlediğin ve bana önerdiğin plana uydum. Yalnızca bazı yönlerini açtım. Öne sürdüğüm istemler konusunda tartışmak isterdim. Görüş-tüğümüzde buna olanak olur.

Haberlerini bekle, gözlerinden öperim.

Programın "kadın" bölümü için önerim şöyle:

Kadın

Kadınların ezilmeleri özel mülkiyet, ataerkil aile, sınıf ve devletin ortaya çıkmasıyla başlamıştır. Cinsiyet farkı her zaman toplumsal bir eşitsizliğe neden olmamıştır. Kadınların ezilmeleri, sınıflı topluma geçiş dönemine, yani insanın insan tarafından sömürülmeye başladığı döneme rastlar. Bu nedenle sömürünün ortadan kaldırılması kadınların kurtuluşunun başlangıcı sayılır. İşçi sınıfının ve kadınların kurtuluşu bu nedenle birbirine bağlıdır. Biri kurtulmadan diğeri de kurtulamaz.

Kömünizmin ilk evresi sosyalizmde, altyapının değişmesiyle birlikte üstyapı kurumları bir süreç içerisinde değişir. Aile toplumun ekonomik birimi olmaktan çıkar. Ailenin yerine getirdiği işlevler özel alandan toplumsal alana geçer. Ülkenin üretici güçlerinin gelişme düzeyine bağlı olarak ev işleri ve çocuk bakımı toplumsal bir niteliğe dönüşür. Kadının gerçek kurtuluşu küçük ev ekonomisine karşı mücadele ile, yani bu ekonominin büyük sosyalist ekonomiye dönüşümü ile başlar. Sosyalizmde, kömünizmin tohumlarını atmak zorundayız. Kadınların toplumsal üretim ve hayata katılması, erkeklerle olan eşitsizliğini azaltmak ve ortadan kaldırmak için gündüzlü-yatılı kreş, yuva ve ilkokullar, işçi yemekhaneleri, sosyal servis merkezleri, kollektif çamaşırhaneler açmak zorundayız. Bunların bazıları kapitalist ülkelerde de var. Ama sayıları yeterli olmaktan uzaktır, ayrıca nitelikleri de farklıdır. Kapitalizm kadınların işgücüne büyük ölçekte gereksinim duyduğu zaman (savaşlar buna bir örnektir) gerekli sayıda kreş, yuva açar. Kadınların işgücüne gereksinimi bitince

onları tekrar evlerine yollar, açtığı kreş ve yuvaları kapatır.

Bilimsel ve teknolojik devrim ile kadınların ekonomik ve bunun yanı sıra toplumsal kurtuluşunun maddi temelleri daha da olgunlaşmıştır. Bugün bunun sayesinde ilk kez kadının yeniden üretici işlevi ve beraberinde getirdiği çocuk bakımı ve ev işleri asırlardır süren kalıbın dışına çıkma olanağına kavuştu ve kavuşuyor. Üretici güçlerin dev adımlarla ilerlemesi, geleneksel kadın rollerini yavaş da olsa geride bırakıyor. Üretici güçlerin ulaştığı düzey kadın sorununda kömünizmi nesnel bir gereksinim haline getirdi. Sömürücü sınıfın üretim araçları üzerinde özel mülkiyeti ile birlikte uyguladıkları aile biçimi ve kadına atfedilen kadın rolleri, siyasal ve toplumsal hayattan onları uzak tutmaları, bu dev ilerleme ve olanaklarla eski biçimlerin parçalanmasını nesnel olarak gerektiriyor.

Kadınlar her zaman üretim sürecine katılmışlardır. İlkel, köleci ve feodal toplumlarda kadınlar nesnel olarak üretimde vardı. Fakat üretici güçlerin geri olması, kadınların köyde ve dağınık çalışması, toplumda ne emekçi ne kadın olarak örgütlenmemiş olmaları, eğitimden uzak kalmış olmaları onları toplumsal ve siyasal hayatta temsil yeteneğinden yoksun bırakmıştır. Fakat kapitalizmle birlikte ekonomiye katılmalarında hem niceliksel hem de niteliksel değişim olmuştur. Kadınlar, öteki sınıf kardeşleriyle birlikte, kapitalistlerle doğrudan yüzyüze gelmekte, kurtuluşlarının sınıf mücadelesi gerektirdiğini görmekteyler. Sendikaları içinde örgütlendiklerinde karşılarında patronla birlikte devleti görmekteyler. İşçi, emekçi kadınlar hızlı bir uyanış içindedirler.

Nasıl işçi devrimin öncüsüyse, işçi kadın da tüm emekçi kadınların öncüsüdür. Kadın hareketinin birliği işçi-emekçi, Türk-Kürt kadınlarının birliğinden geçer. Kadınların katılmadığı bir devrim kazanılamaz.

Kadın sorununun temelinin kurtulması, üretim araçları üstünde özel mülkiyetin kaldırılmasından geçmektedir. Burjuva hakkın dar çerçevesi aşılardan, yani hak katkısına bağlı olmaktan çıkmadan kadın tam kurtulamaz. İşbölümünün ortadan kalktığı kömünizme dek kadın tam kurtulmuş olmayacaktır.

İleri demokratik halk devrimi kadın sorununu çözümünde önemli bir adım olacaktır:

1. Medeni hukuk hak ve görevlerde

kadın ve erkeğin tam eşitliği anlayışı içinde yeniden yazılacaktır.

2. Kadınların çalışmasını ve üretime tam anlamıyla katılmalarını sağlayacak önlemler alınacak ve eşit işe eşit ücret ilkesi uygulanacaktır.

3. Okuma yazma bilmeyen kadınların bunu en kısa zamanda öğrenmelerini sağlayacak kurslar ülke çapında açılacaktır.

4. Parti, sendika, meslek örgütü ve derneklerin bütün karar verme organlarında kadınlar 1/3 oranında bulunacak, devrimin daha sonraki yıllarında bu oran %50'ye çıkarılacaktır.

5. Kadınların gece kurslarına, dernek, sendika ve parti toplantı ve çalışmalarına katılmalarını sağlayacak yatılı kreş, yuva ve ilkokullar açılacak ve kadının siyasal yaşama aktif katılmasının önündeki tüm engeller kaldırılacaktır.

6. Kapitalist toplumda geleneksel kadın meslekleri olan işkollarının devrimden sonra aynı biçimde devam etmesi önleneyecek, çocukların eğitiminde kadın ve erkek eğitimciler çalışacaktır.

7. Doğum kontrolü ve hamilelik sürecine son verme bütün kadınlara eşit ve parasız bir hizmet olarak sunulacak ve bu konularda yaygın eğitim olanakları sağlanacaktır.

8. Kadınların her düzeydeki örgütlenmesi devletten tam bir destek gerektirir.

9. Tüm toplumda ilk adımda orta öğrenim getirilirken, ilkokul mezunu kadınlar için ortaokul bitirme, okuyamaz olanlar için ilkokul bitirme gece ve gündüz kursları açılacak, kadınların bir an önce genel eğitim düzeyine ulaşmaları sağlanacaktır.

10. Ordu dağıtılıp, yeni halk ordusu, halk milisleri kurulurken kadınların da katılımı için özel propaganda yapılacaktır.

11. Ülkenin somut koşulları göz önünde bulundurularak, tüm yönetim, yasama ve yargı organlarında en kısa zamanda kadın oranının 1/3'e yükselmesi için ve esas hedefin %50 olması gerektiği düşünülerek her türlü önlem alınacaktır.

12. Devrim fahişeliğinin nesnel nedenlerini bir süreç içerisinde ortadan kaldırır. Fahişelerin topluma yeniden kazanılmaları ve üretime katılmaları için özel önlemler alınacaktır.

13. Ülkenin üretici güçlerinin düzeyi gözönünde bulundurularak ve bugünkü

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ

4. PROGRAM TASLAĞI TARTIŞMASI

teknolojinin verdiği olanaklarla ev işlerinin toplumsallaştırılması için kollektif yemekhaneler, çamaşırhaneler açılacaktır. Kadını eve bağlayan nedenler bir süreç içerisinde ortadan kaldırılacaktır.

14. Ev işleri ve çocuk bakımı tam anlamıyla toplumsal bir karaktere sahip olana dek bu işlerin ortak sorumluluk

olarak erkek ve kadın tarafından yürütülmesi için gerek yasalarda ve gerekse ideolojik eğitimde ağırlık verilecektir.

15. Yasalarla tam eşitlik yetmez. Kadın sorununda ahlak önemli bir yer tutar. Kadınlara ayrı, erkeklere ayrı bir ahlak anlayışı burjuvazinin ahlak anlayışıdır. Proletaryanın ahlak anlayışında,

onun çıkarlarını yansıtan, herkes için ortak bir ahlakın yerleştirilmesi için ideolojik eğitime özel bir önem verilecektir.

E.Ç., Fransa

Önerinin tümü geneliyle kabul edildi. II. taslağın ilgili bölümü buna göre değiştirildi.

Emperyalist ülkeler üstüne

Bizim program tartışmalarımızla belki doğrudan ilgisi yok ama "emperyalist ülkelerdeki komünist partilerinin programı ne olmalıdır" üzerine kafamda varolan soru işareti, bizim program tartışmaları sırasında açılmaya başladı. Bu konuda, aklıma yattığı kadarını yazmak istedim.

Emperyalist bir ülkede temel sorun işçi sınıfını kazanma sorunudur. Bu, Türkiye gibi ülkelerde de böyledir, ancak buralarda daha da ağırlıklı olarak. Türkiye'de ya da az gelişmiş başka bir ülkede, işçi sınıfının mevcut düzenin sürmesinde çıkarı olmadığını görebilmesi daha kolay. Düzenin sürmesi demek daha fazla baskı, açlık demek. Emperyalist bir ülkenin işçi sınıfı için öyle değil. Varolan düzenden, dünya işçi sınıfının diğer bölüklere (sosyalist ülkelerdeki bölükler de dahil olmak üzere) nazaran ayrıcalıklar sağlıyor. Buralardaki işçi sınıfı için dünya işçi sınıfının aristokrat kesimi demek fazlasıyla yanlış sayılmaz.

Emperyalist burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki çelişkiler, emperyalist sömürünün yarattığı olanaklar sayesinde yumuşatılabilir. Bu yüzden, buralarda devrimci durum doğabilmesi, tek tek ülkelerin iç koşullarından ziyade, emperyalizmin dünyadaki egemenliğinin sarsılmasıyla olabilir. Herhangi bir emperyalist ülke, emperyalist hiyerarşinin alt sıralarına doğru hızla itilirse, bu da o ülkede devrimci durumu doğurabilir.

Emperyalizmin dünyadaki egemenliğini sarsacak olan, dünya devriminin ilerlemesidir. Bunun bir yolu varolan sosyalizmin emperyalizme her alanda üstün gelmesidir. Diğer yolu zayıf halkaların dışı dokunurlarında devrimlerin olmasıdır. Bu olmadan da yaşayan sosyalizmin tarihsel ve güncel eksiklik, zayıflıklarından dolayı emperyalizme üstün gelmesi olanaksızdır. Bir ülkenin emperyalist hiyerarşinin alt sıralarına itilmesi, emperyalist ayrıcalıklarını kaybetmesi üzerine hesap yapmak da doğru olmaz. Öyle birşey olursa olmuş olur.

Emperyalistler arası çelişkinin kızışması sonucu çıkacak bir savaş bu ülkelerde devrimci duruma yol açabilir, ama ille de buraya gidilmeyebilir. En garantili yol, zayıf halkaların önemli kesimlerinde devrimlerin olmasıdır.

Emperyalist, yani ileri kapitalist bir ülkede işçi sınıfı sayısı önemli bir yer tutuyor. O sınıf kazanılırsa, herşey yapılır. Olacak bir devrimde, tek başına, paylaşmasız diktatörlüğünü kurabilir. Ancak, buralardaki bir komünist partisi, ülkenin koşullarından, yani ekonomik gelişkinlikten kalkarak programını sosyalist devrim programı olarak koymalıdır. Böyle yaparsa bir adım ileri atamaz. Şimdiki yaptıklarıyla da yarım adım bile ileri atamaz. Programda ülkenin önündeki devrimci aşama sosyalist devrim olarak belirtilmeli, ama acil devrimci hedeflerin saptanmasında ülke içi koşullar dolaylı (ya da ikincil) bir role sahip olmalıdır. Bu devrimci hedefler, doğrudan dünya devrimine bağlı olmalıdır. Çünkü bu ülkeler emperyalist ülkelerdir. Ancak emperyalizmin dünyadaki egemenliğinin sarsılması o ülkelerde devrimleri yaklaştıracaktır. İşçilerin ekonomik haklarında artış, demokrasinin genişlemesi vb. elbette iyi şeyler ama bunlar devrimi yaklaştıran nitelikte işlemler değil. Buralardaki iyileşmeler daha yetkin bir emperyalist ekonomi, daha yetkin bir burjuva demokrasisi demektir.

Komünist partilerinin programları şu acil istemleri kapsamalıdır:

1. Kendi ülkelerinin ordularının silahsızlandırılması. Bu aynı zamanda komünistlerin barış programının temeli olmalıdır.

Askeri paktların dağıtılması, füzelerin yerleştirilmemesi gibi istemler bun-suz bir aniam ifade etmiyor. Ayrıca şu anda, özellikle Avrupa komünist partileri füzelere ABD'ye ait olduğu için karşı çıkıyor. FKP kendi ülkesinin füzelerini hiç ağzına almıyor. Fransız tekelleri de ABD füzelerini kendi ülkelerinde istemiyorlar zaten. Alman burjuvazisi elinde füzeye olsa kendininkini ABD füzelerine elbette tercih eder. Bugün sadece ABD

füzelerine karşı çıkmak ilerencilik değildir.

SS20 füzelerine ve Varşova paktına karşı çıkmak da doğrudur, ama batı işçi sınıfının bilincini bulandıran sonuçlar doğuruyor. Bu konuda sosyalist ülkeler partilerinin konuşması daha doğrudur.

2. Kendi emperyalist burjuvazisinin ülke dışında sermaye, işletme vb. neyi varsa o ülkelere devredilmesi. Karşılıksız olarak ve devlete ait olanlar da dahil. O ülkelerin, az ya da çok gelişmiş olması, faşist ya da başka türlü yönetimlere sahip olması bu konuda birşeyi değiştirmez. Bunun yanısıra, az gelişmiş ülkelere karşılıksız yardım da istem olarak ileri sürülmelidir.

3. Teknolojik gelişme gözönünde bulundurularak, işgününün kısalmasını istemleştirmek. Bugün 35 saatlik çalışma haftası geri bir istemdir. Kaldı ki burjuva hükümetler de bunu programlarına aldılar. İş haftası 15 saat mi, 20 saat mi olur, bilimsel bir çalışmayla hesaplanmalı ve istemleştirilmelidir. Bunun dışında tüm fazla çalışmaya da yasaklanmalıdır. Daha doğrusu, saptanan zaman süresi azami çalışma süresi olmalıdır.

4. Tüm işletmelerin sahipliği ve yönetimi, işçiler tarafından seçilen, ve her an geri çağrılabilen, işçi komitelerine devredilmelidir. Yerel yönetimler de, sınıfların ve toplumsal tabakaların nüfus içinde sayıca tuttukları yerle orantılı olarak seçilmiş halk komitelerine devredilmelidir. Yargı ve denetim organları da aynı şekilde oluşturulmalıdır.

Tüm bu komiteler ülke çapında bir üst organ oluşturmalı ve temsili parlamentonun (dağıtılacak) yerini almalıdır.

Bütün organlarda kadınların oranı %50 olmalıdır.

Sayılan bu istemlerin hepsi de kendini dayatan istemlerdir. İşçi sınıfı ile emperyalist burjuvazi arasındaki ortaklığı yoketmeye yönelik istemlerdir. Hiçbiri kırıntıdan daha fazla pay almak hesabı üzerine kurulu değildir. Avrupa komünist partilerinin mevcut yakın programları, bana göre, emperyalist nimetlerden daha iyi yararlanma programlarıdır.

K.K., İngiltere

Taslak coşkulu bir dinamizm taşıyor

Değerli yoldaşlar,
İlk adımda bütünü üzerine görüşleri-
mi belirtip ilk bölümle ilgili bazı öneri-
lerde bulunacağım.

* * *

Programın bence en önemli özelliği dünya komünist hareketinin yıllarca basit tekerlemelerle geçtiirdiği, bir türlü gündeme getirmeye cesaret edemediği sorunları ele alması ve doğru ideolojik açıklamalar getirebilmesidir. Programın demokrasi ve sosyalizm, yaşayan sosyalizm, emperyalizmin yapısal değişimi, zayıf halkalar, dünya devrimi gibi tartışmalı konulara getirdiği çözümler bu alandaki evrensel bilinç bulanıklığını, kafa karışıklığını gideriyor. Türkiye ve dünya devriminin yolunu gün ışığına çıkarıyor.

Özellikle Türkiye devrimci hareketinde yaygın olan taklitçilik, şablonculuk programda yok. Politik tanrılar, tapınaklar da programda yok. Böyle olması son derece olumludur. Devrim yapıp komünizm kuruculuğuna yönelmek için yola çıkan bir parti, teorisini kesimsel kazanımların dar pratiği içine hapsediği zaman hareket yeteneği, yaratıcılığı yok oluyor, yığınlara önderlik edemiyor. Programımız bu tehlikelere kapıları kapattığı içindir ki her satırında, her paragrafında milyonları komünizm kavgasına çekmeye yetenekli, coşkulu bir dinamizm taşıyor. Bir komünizm savaşçısı yaşadığı toplum ile komünizm arasında şu ya da bu modelin ötesinde, sağlam bir mantık köprüsüne sahip olmalıdır. Onun komünizmin utkusundan kuşkusu varsa sağlam bir inancı olamaz. Programımız böyle kuşkuların kanser gibi yayıldığı günümüz dünyasında yanıt getiriyor. Komünizme inancın, modelleri tanımlamakla değil, bilimin ve gerçeğin sağlam temelinde pekiştiriyor.

Programımız yeni ve lekesiz bir program. Her geçen gün bir başka ülkede iflas eden dogmatik tezlerin bıktırıcı, yılgınlık ve uyuşukluk yayan kof formüllerin onda izi bile yok. Gösterişli vaatlerin kolaylığına hiçbir yerde düşülmemiş. Kitle kuyrukçuluğu yapılmıyor, mucizelere bel bağlanmıyor. "Hele bir devrim yapalım ondan sonrası kolay" anlayışı ile çizilmiş bir program değil. Proletarya diktatörlüğü, demokrasi, devlet konularında hiç duyulmamış yenilikler getiriyor ama evrensel doğrulardan bir milim bile savrulmadan yapıyor bunu.

Program taslağımız taşıdığı bu çerçe ve ile savaşınların, savaşmaya kararlı olanların elinde sağlam bir rehber, burjuvaziye çevrilmiş güçlü bir silahtır.

* * *

Birinci bölüm üzerine görüş ve önerilerim şöyle:

Bu bölümü başından sonuna kadar doğru buluyorum. Kısıtılmaması bence doğru olur. Bazı eklemeler yapılabilir.

"Dünya sosyalist sistemi" başlıklı bölümde son para graf içerisinde yer alan ana fikir biraz daha açılmalı, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerdeki birtakım uygulamaları onaylamadığımız açıkça yazılmalıdır. "Dünya devrimi" bölümünde ilk taslakta yer alan "likidasyon tehlikesi" tespiti ilk taslakta olduğu gibi bu bölüme alınmalı, bu tehlikenin özne ve nesnel nedenleri ve konuya bizim bakışımız Sovyetler Birliği somutunda ayrıntılı açıklanmalıdır. Sırasıyla:

- Ekim devrimi
- Toplumsal mülkiyete geçiş
- Sosyalizm kuruculuğu önündeki engeller (ekonomik gerilik, tek ülkede sosyalizmin zorlukları, yönetimin uzmanlık işi olması vb.)

— Bu güçlülere rağmen sosyalizmin üstün başarıları

— Bu başarıları gölgeleyen iç ve dış politikalar (bürokratik deformasyondan gelen)

— Sovyetler Birliği'ndeki komünist görevler

— Likidasyon tehlikesine karşı acil önlemler

Bunlar bu bölümde yer almalıdır.

Sosyalist sistemin bu şekilde yerli yerine konulması, politik çizgimizi çekiştirmelere, çarpıtmalara karşı koruyacaktır. Sovyetler Birliği'ndeki hangi gelişmelerin dünya devrimine zarar verdiği sorusunu program düzeyinde yanıtlayacak, Sovyetler Birliği örneğinin olumsuzluklarının sorumluluğundan partimizi ve Türkiye devrimini koruyacaktır.

Bu önerilere bağlı olarak, "Dünya devrimi" bölümünde değişiklik yapılmalı. Üçüncü paragraf şöyle olmalı:

"Dünya devrimi, bugün varolan sosyalist ülkelerin ekonomik gelişmesini indirgenemez. Çağın dönüşümünü hızlandırmak ve geri dönüşsüz kılmak için devrimler gerekmektedir. Kapitalist ülkelerde devrimler ve sosyalist ülkelerde yaşamın her alanında ilerleme dünya devriminin karşılıklı olarak birbirlerine ivme kazandıran vazgeçilmez iki ögesidir."

3., 4. ve 5. paragrafların içeriği "Dünya sosyalist sistemi" bölümünde yer alması gerektiğine göre kaldırılmalıdır.

Ayrıca, "Bugünkü koşullarda..." diye başlayan 7. paragrafta, komünist önderliğin içine düştüğü bunalıma değinmek yararlı olur kanısındayım.

İlk bölümle ilgili görüş ve önerilerim bunlardır.

Yoldaşça selamlar.

E. O., Almanya

Örgütümüz KTDİB'de partimizin yeni programı üzerine düzenli çalışma yürütüyoruz.

Yaptığımız toplantıların sonuçlarını iletiyoruz.

Tartışmayı yığın örgütümüze açtık

1. 27 Kasım 1983 günü program tartışması

Program tartışmasına, Duyuru ve TKP 4. Programı 1. Taslak öneri İstatistiği'ni okuyarak başladık. Tüm yoldaşlar kısa sürede verimli ön sonuçlar alıp II. Taslağın yayınlanmasını çok olumlu karşıladıklarını belirttiler.

"Çağımız kapitalizmden komünizme geçiş çağıdır" bölümü tartışmaya açıldı. Tartışmada yöntem olarak iki gurupta soru sorulması istendi. 1. Programı savunabilmek için iyice anlaşılması yönünde eğitim amaçlı sorular, 2. Program tartışmasını ilerletici yönde, açıklanması gereken ya da eksik görülen noktalar soruldu.

Birinci grup sorular içinde:

Dünya pazarının tek oluşunun nedenleri tartışıldı.

Dünya devrimci merkezinin dünya devrim sürecine etkilerinin neler olduğu ve nedenleri tartışıldı.

Devrimci merkez olmanın siyasete bağlı olmayan nesnel bir konum oluşunun ne anlama geldiği tartışıldı.

İkinci grup sorular (program tartışmasına öneriler kapsıyor):

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ

4.PROGRAM TASLAĞI TARTIŞMASI

"Emperyalist ülkeler arasında ayrılıklar yalnız ekonomik değil aynı zamanda siyasal ayrılıklardır" cümlesindeki siyasal ayrılıkların tartışılması istendi. (Şöyle soruldu: Dünya kapitalist sistemi zora dayalı organik bir bütündür diyoruz, sonra siyasal ayrılık diyoruz. Çelişmiyor mu?)

Dünya kapitalist sistemi içinde "işgücü kullanımları artmaktadır"ın ne anlama geldiğini ilk okuyuşta anlamakta zorluk çekiyoruz diye getirildi.

Kapitalizmde nüfus yasası meselesinin açılması istendi.

"Emperyalizmin dünyayı geri çekici rolü" bölümünde son kısım yanlış bir şekilde anlaşılabilir. Öneri, "...komünizmi alabildiğine yakınlaştırmaktadır..."dan sonra "bu da kapitalizmi sonsuza dek kurtaramayacaktır" cümlesinin gelmesi, "komünizm giderek daha çok pencereden bakmaktadır" cümlesinin başka yere konulması.

"Dünya devrimi" bölümünde sosyalizmin çözülmesi tekrar ediliyor. Öneri, sosyalizmin çözülme tehlikesi bir kez söylenip nedenleri ayrıntılı yazılabilirse iyi olur.

II. 4 Aralık günü program tartışması

Programın ikinci bölümü olan "Türkiye'de devlet-tekelci kapitalizmi" işlendi.

Birinci gurup sorular:

1. "Türkiye emperyalizmin sömürüsü altında..." "Sömürüsü altında"nın ne anlama geldiği tartışıldı.

2. Türkiye'de tarımda kapitalizmin gelişmesi evrimci yoldan olmuştur. Evrimci yol ve Prusya tipi kapitalistleşme konuları üzerinde duruldu.

3. Kıbrıs'ta yaşanan toplulukların ayrı ayrı kendi kaderlerini tayin hakkı olup olmadığı tartışıldı.

4. Azalan kâr hadleri yasası tartışıldı. Azalan kâr hadlerinin artan kâr kitlesiyle bağı anlatıldı.

İkinci gurup sorular, öneriler:

1. "Sömürüsü altında"nın daha açık yazılması. (Ekonomik yönü mü, siyasal yönü mü daha ağırdır? Nasıl bir sömürü? Bu konu diğer siyasetler tarafından çok soruluyor dendi.)

2. "Bu, ekonominin dengesiz gelişmesi, ağır ve hafif endüstri arasında gerekli *oranının* kurulmaması demektir" cümlesinde, "... gerekli *denge*nin kurulmaması..." şeklinde değişiklik yapılması. (Orantı sözünü anlayamıyoruz dendi.)

3. Emperyalizmi kovmuş, bağlarını öldürmemiş. Çelişiyor mu diye soru geldi. Ancak yapılan oylamada bunun öneri olarak yazılmamasına karar verildi.

4. İhracata yönelik endüstrileşme

başarılsa, ülkenin sorunlarını çözmede önemli adımlar atılmış olmaz mı?

5. "1950-1960 arası yavaş bir kapitalist gelişme Türkiye bütününe etkisiyle, Kürdistan'da da yol aldı" cümlesinde "Kürdistan'da da" deyince Batı'daki kapitalist gelişmenin de yavaş olduğu anlamı çıkabileceği, cümlenin daha anlaşılır şekilde yazılması istendi. "1950-1960 arasında hızlı kapitalistleşmenin etkisiyle, Kürdistan'da yavaş bir kapitalist gelişme başladı" denebilir.

6. Alt-emperyalist ya da emperyalistleşmeyle ortaya çıkacak karmaşık çelişkiler neler olacaktır? Daha açık olsa daha iyi anlaşılabilir dendi.

III. 11 Aralık Pazar günü program tartışması

Toplantıya üye ve sempatanlarımız, bir KKDK sempatanı ve bir eski TKEP sempatanı katıldı. Bu toplantıda ileri demokratik halk devrimi bölümü işlendi.

Sorular ve tartışmalar:

1. Seçimler yoluyla siyasal devrim mümkün müdür?

2. Fransa'da hükümet değişikliği siyasal devrim midir?

Soruyu soran da dahil herkes bunun siyasal devrim olmadığı sonucuna vardı.

3. Programda ordu ile ilgili özel bir bölüm neden yok?

Böyle bir özel bölüme gerek olmadığı anlatıldı ve açıklığa kavuştu. Tartışmanın sonunda, taslağın "Türkiye'de devlet-tekelci kapitalizmi" bölümüne, ordunun devlet-tekel bütünlüşmesindeki rolü OYAK vb. ile ilgili bir paragrafın eklenmesinin önerilmesi oybirliği ile kararlaştırıldı.

4. S.M., M.A., R.İ., C.İ., L.M., F., ve D.S. yoldaşlar, İ.G. yoldaşın önerisine katılarak İDHD'nin şiddetten ve silahlı ayaklanma yolundan geçerek gerçekleştirilmesinin programa açıkça yazılması yönünde görüş bildirdiler. Gerekçeleri şöyle özetlenebilir:

—Bu bizim savunduğumuz, her yerde söylediğimiz birşey. Programda açıkça yazılmalı. Bu perspektif yığınlara bilinç olarak verilmeli.

—Türkiye'de "faşizm yapısaldır, faşizm-devrim ikilemi sürüyor" diyorsak devrimin şiddetten ve silahtan geçeceğini de söylemek zorundayız.

—Dünyanın ve Türkiye'nin bugünkü koşullarında barışçıl geçiş hayaldir dediğimize göre böyle birşeyi yazmamızın hiçbir sakıncası yoktur.

—Böyle birşeyi yazmak partinin gelecek devrimdeki hazırlığı açısından da önemlidir. Partinin askerlik bilimini ve mesleğini de hiç olmazsa özel görevli yoldaşlara öğretmesi gerekir.

L.S. ve İ. yoldaşlar savaşım yönteminin yalnızca silahlı olarak belirtilmesinin, mutlaklaştırmalara, yanlış algılamalara yol açacağını söylediler. K.M. ve D.F. de buna katıldıklarını söylediler.

L.S. Yoldaş: Devrimin işçi sınıfının devrimci şiddetinden, zordan geçeceğini yazalım, zordan yöntem demeyelim. Yarın ne olacağı belli olmaz. Bugün görünmüyor ama büyüdükçe öteki savaş yöntemlerini de kullanmamız gerekebilir, gerekecektir. Örneğin belediye seçimlerine gitmek gerekebilir. Yalnız silah dersek, seçimlere girme durumunda partide karışıklık çıkar. Bugünün koşullarında devrim, şiddetten, zordan geçer diyelim ama partinin koşullara göre öteki yöntemleri de kullanacağını belirtelim.

İ. Yoldaş: Şiddet doğrudur ama mutlaka silahlı eş değildir.

V.D. Yoldaş: Ben şu gerekçelerle L.S. Yoldaş'ın görüşüne katılıyorum: Türkiye'de devrimin işçi sınıfının şiddetinden, halkın zorundan geçeceği doğrudur. Hiçbirimizde barışçıl devrim hayali yoktur.

Savaşım yöntemlerinin, hele de yalnızca silahlı mücadele yönteminin programa konulması doğru değildir. Başka yayınlarımızda yazarız. Duruma göre, parti organları silahlı ayaklanma kararı da alabilir. Ama bu programatik bir sorun değildir. Lenin *İki Taktik*'te silahlı ayaklanma diyor ama 1902'de yazdığı program taslağında böyle birşey söylemiyor.

Savaşım yöntemleri tek başına, devrimci ya da reformcu olmayı belirlemezler. Bunun tersini söylersek mantık Çayan'ın PASS'na kadar gider.

Pratiklerimiz gösteriyor ki devrimci şiddetten, silahlı ve illegal savaşımından geçeceğini vurgulamamız bile yoldaşlarımızın çoğunluğunun öteki savaşım biçimlerinin de uygulanabileceğinin kabulünde güçlükler aratıyor. Legal olanaklardan yararlanmak, legal partide çalışmak gibi konular küçümsemiyor.

Faşizmin yapısal olduğunu söylüyoruz. Doğrudur. Ama bu çözümleme, devrime kadar olan süreçte, her savaşım anının silahlı savaşa, ayaklanmaya denk düşüğünü hiç de göstermez. Tersine, faşizm altında öteki yöntemlere daha çok başvurmak gerekir, gerekebilir.

Tartışmalar sonucu yoldaşlar ikna olduklarını söylediler ve şöyle bir çerçevede anlaştık:

Türkiye'de finans-kapital erkinin devrilmesinde işçi sınıfının devrimci şiddetinin, halkın zorunun gerekliliğini uygun biçimde söylemek yararlı olur, ama bu tek başına, "silahlı" yöntem

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ

4. PROGRAM TASLAĞI TARTIŞMASI

biçiminde formüle edilmemeli, öteki savaşımlar biçimlerini dışlamadığımızı anlatan biçimde formüle edilmelidir.

5. Gündem dışı olarak, yurt dışındaki işçiler sorunu tartışıldı.

K.M., İ.G., M.A., Ü.H., yoldaşlar yurt dışındaki işçilerin buldukları ülkelerdeki sorunlarının ve çözümlerinin programda yazılmamasının doğru olduğunu, ancak bu işçilerin Türkiye'ye dönüşleri ve döndükleri zaman ortaya çıkacak emeklilik, iş güvencesi, çocuklarının eğitimi gibi sorunlarını formüle etmemizin gerekli olduğunu söylediler. "Biz parti olarak yurtdışında bu işçiler arasında örgütleniyoruz, bu açıdan da gereklidir" dediler.

Tartışmanın sonunda 11 yoldaş bu görüşe katıldığını belirtti. 4 yoldaş programda bu konunun yazılmasını doğru bulmadıklarını söylediler. Bir hafta içinde herkesin bu konudaki görüşlerini, önerilerini yazmasını kararlaştırdık.

IV. 18 Aralık Pazar günü program tartışması

Birinci grup eğitim amaçlı sorular:

Finans-kapital ve finans oligarşisi ne anlama gelir?

Proletaryayı yönetici sınıf konumuna yükseltmek neden demokrasi savaşını kazanmak anlamına geliyor? İDHD proletaryayı yönetici sınıf yapar mı? Demokrasi savaşını kazanmadan devrim yapılamaz... Tartışıldı.

Kapitalizmin demokratik dönüşümlerle değil ekonomik toplumsal devrimle yıkılabileceği ne anlama geliyor?

Demokrasiyi giderek kendini yadsıyacağı sınıra dek geliştirmeden komünizmin alt aşaması sosyalizmden komünizme ilerlenemeyeceği ne anlama geliyor?

"Kapitalizmin teorik çerçevesini aşmayan, pratik çerçevesini aşan" ne anlama geliyor?

İkinci grup, öneri yönlü sorular:

Anti-şövenist devrim nitelemesini de eklemek olmaz mı? (Programatik görüş açısından devrimin karakteri açısından gerekli olmadığından bu öneri reddedildi.)

Gerçek demokrasiyi yerleştirme sorunu siyasal devrimin değil, toplumsal devrimin sorunudur. Proletarya hegemonya kuramayabilir. Öneri, (C.İ. Yoldaş): "Toplumsal devrim için siyasal devrim sorunu, gerçek demokrasiyi yerleştirme sorunudur" şeklinde değişiklik yapılması.

"İDHD ile toplumsal devrim, tek bir devrimin iki anıdır" cümlesi ile "...toplumsal devrimin başlama noktası olacaktır" cümlesi birbiri ile çelişmiyor

mu? Daha açık formüle edilse daha iyi olacak. (G.L. Yoldaş).

İDHD'nin olasılıkları olabilir mi? Olasılıkları programa yazmak doğru mudur?

P.A. Yoldaş: Tek bir yönü değil birçok yönü göstermek açısından olasılıkları yazmak doğrudur.

C.İ. Yoldaş: Programa olasılık yazmak doğru değildir.

Ü.H. Yoldaş: Yararları ne olur, zararları ne olur diye düşünmeli. Yazmanın herhangi bir zararını göremiyorum.

L.S. Yoldaş: İşçi sınıfına gelecek tehlikeyi göstermek açısından önemlidir. Olumludur.

Komkar'lı Yoldaş: Alternatifleri değerlendirmek her siyasi hareketin görevidir. Ayrıca, biz bunu yapabileceğiz diyebilmelidir.

C.I. Yoldaş: Olasılıkların konumunun gerekçeleri, 1. hedef şaşırtma anlamına gelir, 2. küçük burjuvaziye pirim vermek anlamına gelir, 3. kendine güvensizlik anlamına gelir.

L.S. Yoldaş: Küçük burjuvaziye bağlılık konusunda çok taviz verilecek anlamını taşımaz.

P.A. Yoldaş: Bugün için varolması gerekenleri yazdık. Bunlar gerçek olasılıklardır. İlerde başka olasılıklar da doğarsa onları da koyarız.

S.M. Yoldaş: İDHD'nin ancak proletarya diktatörlüğü ile olacağı vurgulanmalı, diğerlerinin olasılıkları olduğu yazılmalı.

"İDHD'nin sonunda nasıl bir iktidar kurulursa kurulsun, ilk uygulanacak program yine İDHD'nin devrimci dönüşümleri olacaktır" fikri. İDHD'nin olasılıklarından, proletarya hegemonyası sağlanamamış işçi-emekçi diktatörlüğü, ya da küçük burjuva devrimci demokrasinin erke ortaksız el koyacağı durumlarda bu programın uygulanma olasılığı çelişmiyor mu?

P.A. Yoldaş: Cümlelerin değişmesi gerekir.

İ.K. Yoldaş: O zaman proletarya diktatörlüğü olur. Demokratik devrime ne gerek var? Doğrudan, sosyalist devrim demek gerekmez mi?

D.S. Yoldaş: İDHD siyasal devrimdir yerine "İDHD toplumsal ruha sahip siyasal devrimdir" denmeli. (Başka siyasal devrim olasılıkları olması nedeniyle.) Bir önceki yoldaşın söylediği gibi bir program, toplumsal ruha sahip siyasal devrim sonucu uygulanabilir.

Olasılıklar siyasal devrim olasılıkları olarak yazılmalıdır. (Programda tüm olasılıkların en açık bir şekilde yazılmamasından yanayım.) Okuyanın bu olasılıkları İDHD olasılığı olarak anlamaması gerekir. Proletaryanın hegemonya-

sını sağlamadığı bir işçi-emekçi diktatörlüğü olabilir ya da küçük burjuva devrimci demokrasisi siyasal devrim yapabilir. Ama bu İDHD değildir. Toplumsal ruha sahip siyasal devrim değildir. Programda yazılan tüm olasılıkların aynen kalmasından yanayım. Siyasal devrim olasılıkları olarak.

Küçük burjuva devrimci demokrasinin ne menem birşey olduğu daha iyi vurgulanabilir.

Küçük burjuvazi bölümü daha geniş yazılabilir.

V. 25 Aralık 1983 Pazar günü program tartışması

"Gelişmenin anahtarı proletarya hegemonyasıdır" kısmından "İleri demokratik halk devriminde halkın birliği" kısmına kadar işlendi.

Birinci grup sorular:

— "Kapitalizmin çözümlü olması gereken sorunlar vardır... tüm halkın ayağa kalkması için kaldıraç olacaktır."

— "Uluslararası kapitalist işbölümü"ne örnek.

— Tekeldışı burjuvazi neden devrimci ve demokrat değildir?

— Küçük burjuvazi ekonomik ve siyasal yönden nasıl bir sınıftır?

— Kendisi için sınıf ve kendiliğinden sınıf ne demektir?

Bu sorular tartışıldı.

İkinci grup sorular:

"Saf bir devrim yoktur" sözlerini anlamakta güçlük çekiyoruz. Daha açık yazılırsa iyi olur. (C.İ. ve F. "saf" kelimesinin kalkmasından yana, M.A. ve L.H. kalmasından yana konuşular.)

S.M. Yoldaş birinci grup sorularında ele alınan cümleye değişiklik önerdi: "Türkiye'de tarihsel olarak kapitalizmin çözümlü olması gereken sorunlar vardır... tüm halkın aktif çoğunluğunun ayağa kalkması için kaldıraç olacaktır" denmesi.

L.H. ve C.İ. yoldaşlar, küçük burjuvazinin küçük kapitalist demek olmadığını ve küçük burjuvazi konusunun teorik kökeninin daha açık yazılmasını önerdiler.

S.M. Yoldaş: 1970'lerde işçi sınıfı kendisi için sınıf diyoruz. 1968'lerde devrimci durum başladığına göre o zaman işçi sınıfı kendisi için sınıf değil miydi?

İşçi sınıfı kısmı oldukça kısa. Sendikal siyaset dönemi yazılırsa iyi olur.

L.M., İ.G., ve C.İ. Yoldaşlar: Neden "ileri" demokratik ve neden "halk" devrimi kısmında, "...buraya kadar söylenenlerden çıkmaktadır" yerine daha açık ve somut bir ifade yazılmasından yanayız.

Yoldaşların önerileri tartışıldı.